

Список використаних джерел

1. Dellar. H., Walkley, A. Teaching Lexically: Principles and practice. Delta Publishing. 2016. 152 p.
2. Lewis Michael. Language in the lexical approach. In Teaching Collocation: Further Developments In The Lexical Approach. Hove: Language Teaching Publications. 2000. 248 p.
3. Lewis Michael. The Lexical Approach: The State of ELT and a Way Forward. 1st Edition. Heinle ELT. 2002. 213 p.
4. Woolard George. Messaging: beyond a lexical approach in ELT. Kindle Edition. 2013. 159 p.

Чижевський Б. Г.,

УДК 37.014

канд. пед. наук,
провідний науковий співробітник
відділу економіки та управління
загальною середньою освітою,
Заслужений працівник освіти України,
Інститут педагогіки Національної академії
педагогічних наук України, м. Київ

ГЛОБАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФОРМУЮТЬ ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Україна пододала 33 річний поріг свого державного суверенітету. На порозі XXI сторіччя відбувся величезний глобальний взрив який пережила і вистояла Україна – крах політичних, економічних, соціальних систем, зміна цінностей, у результаті яких кардинально змінилася глобальна ситуація і загальна картина світу, Європи. На початку 90-х років XX сторіччя Україна входила в 10 провідних країн Європи та 20 – світу, була першочерговим членом ООН (24 жовтня 1945 року) на основі отримання згоди 9 із 15 членів у той час коли підписантів було 50 держав світу, а також однією із самих розвинутих союзних республік. Пройдений нелегкий, суперечливий шлях розвитку і приходиться констатувати, що подальший розвиток сфери науки і освіти, проведення фундаментальних наукових досліджень та застосування їх на практиці не стали пріоритетом

держави за часів незалежності. Широкому суспільству, політикам мало відомі та незрозумілі специфіка, особливості, масштаби та стратегічне значення якісної наукової повноцінної освіти для особи, спільноти, суспільства, держави.

Під час визначення пріоритетних напрямів розвитку освіти українській науково-освітній, професійній та політичній спільноті необхідно бути активним учасником формування наукових знань, застережень, технологій широкомасштабного захисту та оборони від вражаючоніщівних загроз: термоядерної війни; війни "звичайної" (із застосуванням хімічної, бактеріологічної, психологічної, інформаційної та іншої зброї); екологічної та кліматичної катастрофи; серії техногенних катастроф; епіdemій, пандемії та хвороб внаслідок війни, голоду та катастроф; а також поєднання вищезазначених варіантів. У даний час сучасна Україна близько познайомила та зустрілася із широкомасштабними бідами, трагедіями, розпачом, лихом, злиденністю, масовою інвалідністю, смертями, ущемленнями – пандемією та війною.

Саме тому питанням глобальних трансформацій у сфері науки та освіти присвячено ряд фундаментальних праць Андрущенко В., Білоруса О., Гейця В., Гуржія А., Завгороднього А., Кременя В., Литвина В., Локшиної О., Лук'яненко Д., Ляшенка О., Мальованого Ю., Ничкало Н., Огнев'юка В., Онаць О., Патона Б., Пономаренка В., Савченко О., Сисоєвої С., Сухомлинської О., Топузова О. та ін.

Проблема МИРУ людини та людства із Все милостивим Богом, у світі, на континенті, між державами, між народами, в родині, сім'ї, в своїй душі, зі своєю совістю була, є і буде глобальною. Побудувати та розвивати міцний Мир можна на основі віри, надії, совісті, людяності, людськості, добротності, добротворення, добропорядності об'єднаних всеохоплюючою Любов'ю. Вони є невичерпним освяченим позитивним джерелом енергії трансформації і Миру.

Освітня, науковці України, незважаючи на труднощі продовжують плідно, напружено та інтенсивно працювати, проводити фундаментальні наукові дослідження, експерименти, які є основою ефективного вирішення першочергових завдань – здобуття очікуваного Миру, формування захисту, оборони держави, дітей та учнівської молоді, вирішення екологічних, кліматичних проблем, подолання наслідків війни, пандемії, епіdemій, які визначаються першочерговими потребами розвитку країни. Науково-освітня спільнота добре розуміє, що наука і освіта є основою та рушієм розвитку соціального правового рівноправного людського суспільства рівних можливостей. Без науки і освіти гальмується прогрес, обмежується та гальмується, призупиняється розвиток і унеможлиблюється оборона і захист учасників навчально-виховного процесу та українського суспільства в цілому.

Останні роки повномасштабної війни та пандемії спричинили багато нового у зміст і стиль педагогічної праці. Прогресуюче ускладнення глобальних і локальних (Європа, Карпатський регіон, Дунайський регіон, Причорноморський регіон, Середземний регіон, Тримор'я) процесів та позитивна динаміка інтеграції України до Європейського Союзу обумовили нові вимоги до організації та захисту праведної, щиросердної праці освітян. Особливе значення набуває вирішення комплексних, багатоаспектних науково-освітніх проблем пов'язаних з оцінкою вічних цінностей, моральних якостей, наказів, установок, категоричних вимог, оцінок та реального стану речей і явищ, темпів та якості розвитку дітей та учнівської молоді.

Актуальною в нас час є думка про те, що "Національна система освіти формується в умовах значних зрушень у духовному просторі суспільства, що вимагає від сіячів "доброго, мудрого, вічного" переосмислення й визначення власної світоглядної позиції, а також вносить певні корективи в цілі, завдання та зміст освітянського простору" [7. с. 5] У цій площині має відбуватися вирішення глобальних, регіональних, локальних та особистісних трансформацій.

Особливо обережно необхідно ставитися до застосування термінів іншомовного походження, враховуючи, що ми, українці, і латиняни вкладають у них інший, свій зміст, бачення, трактування, енергетику та спрямування

Наприклад, глобальні виклики (від фран. global – всесвітній, загальний з лат. globus – куля) [6. с. 179] розуміються як такі, що характерні, притаманні, охоплюють та є домінуючими на всій земній кулі, тобто всесвітні, а також яким властивий всебічний, повний, всезагальний, універсальний вимір.

Трансформація акумулює в собі зміну, перетворення виду, форми, істотних властивостей та рис характеру людини, перевтілення. [3. с. 213]

Модернізація (від фр. modernization – оновлення) [6. с. 462] визначає спрямування удосконалення, змін, які відповідають вимогам сучасності.

У період швидкоплинних глобальних трансформаційних процесів та модернізації діти та учнівська молодь мають отримати знання, виробити віру, переконання, твердість, стійкість і непохитність в тому, що "Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених ... Конституцією.

Кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону.

Власність зобов'язує. Власність не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству.

Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом" [1].

Під час визначення змісту і стандартів освіти, організації навчально-виховного процесу необхідно враховувати, що Україна є однією із найбагатших країн за покладами корисних копалин, водних, земельних, повітряних ресурсів та людським інтелектуальним потенціалом. Саме тому українське суспільство має бути соціальним правовим рівноправним людським рівних можливостей.

Перед сучасними освітянами України постала складна, але нагальна і важлива проблема обґрунтування та забезпечення розвитку дітей, учнів, студентів на основі стратегії розвитку українського народу з урахуванням сучасних напрямів глобалізаційних трансформаційних та інтеграційних процесів та визначення місця, значення, місії та ролі України в них.

Очевидним є те, що учнів і студентів необхідно навчити, як у специфічних умовах України варто визначати, оцінювати, аналізувати, враховувати та прогнозувати подальші пріоритетні напрями розвитку творчої обдарованої особистості, людського суспільства, демократичної держави, економіки знань, цифрових технологій. Знання мають базуватися на основі врахування таких обставин: по-перше, необхідно мати певний реалістичний набір варіантів "поведінки людства", тобто множина альтернатив із яких необхідно зробити вибір і не втратити свою життєздатність, життєстійкість, життєтворчість, ідентичність та генетичне коріння; по-друге, мають існувати принципи відбору, які дозволяли би порівнювати різні сценарії, відхиляючи ті, які непридатні як сценарії майбутнього розвитку українського народу.

Необхідно навчитися використовувати світовий та європейський досвід і теорії глобального виміру для вирішення будь-яких актуальних проблем розвитку, життєздатності, життєстійкості, життєдіяльності та життєтворчості українського народу з урахуванням глобальних, європейських, регіональних та локальних факторів. Така взаємозалежність обумовлена, перш за все, системним характером всіх перетворень. Це важливо усвідомлювати на всіх рівнях. Адже захист, оборона, побудова та розвиток незалежної української держави і вирішення відповідних проблем засобами та прийомами освіти – це справа не одного десятиріччя. На цьому шляху зроблені лише перші кроки.

Сьогодні ми перебуваємо на початку нового етапу розвитку людства і європейського співтовариства тому важливо ефективно використовувати інтелектуальний потенціал українського народу для успішної адаптації людини до нових глобальних викликів та умов розвитку. Без сумніву це складне завдання, яке потребує консолідації зусиль усього українського суспільства. І вирішення її має будуватися на ясному розумінні і глибокому науковому аналізі ситуації у сфері освіти, суспільстві, державі.

Ще в XIX сторіччі видатний науковець М. Драгоманов пророче писав: "Вся практична мудрість людства можливо полягає в тому, щоб розгледіти напрями руху світового, його міру і закон і керуватися цим рухом.

Інакше цей рух піде проти нас і розчавить нас" [5].

Тобто, українському суспільству, а особливо молодому поколінню мають бути заново відкриті духовні, моральні (натуральні), природні закони та введені в науковий оборот, вони мають бути переведені, трансформовані в рішення і механізми, які закладаються в довготермінові міжнародні та українські плани, програми, формули, стратегії стійкого, стабільного та безпечного розвитку.

Список використаних джерел

1. Верховна Рада України Конституція України (від 28 червня 1996 року) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Андрущенко В. Організоване суспільство: Проблеми суспільної самоорганізації та інституалізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть : Досвід соціально-філософського аналізу : у 2 кн. / В. Андрущенко; наук. ред. В. Савельєв. – 3-тє вид., виправл., доповн. - Київ : Знання України, 2018 - . Кн. 1 : Від мрії до дії. – 2018 – 659 [1]; Кн. 2 : Філософія новітнього державотворення. – 2018. – 647 [1] с.
3. Великий енциклопедичний словник юриста: [в 3-х тт.] / [уклад.: Галунько В.В., Дрозд О.Ю., Журавльов Д.В. та ін.]; за ред. Коротюк О.В. – К.: ОВК, 2018. – 3 т. – 404 с.
4. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феномен взаємодії та розвитку / Валерій Михайлович Геєць; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. НАН України. – К.: 2009. – 864 с.
5. Драгоманов М.П. Вибране ... мій задум зложити очерк історії цивілізації на Україні. – Київ "Либідь", 1991. – 683 с.
6. Куньч З.Й. Універсальний словник української мови. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 848 с.
7. Науково-освітній потенціал нації: погляд у XXI століття / Авт. кол.: В. Литвин (кер.), В. Андрущенко, А. Гуржій та ін. – К.: Навч. книга, 2004. – Кн. 1: Пріоритет інтелекту. – 2004. – 638 с.; Кн. 2: Освіта і наука: творчий потенціал державо- і культуротворення. – 2004. – 672 с.; Кн. 3: Модернізація освіти. – 2004. – 943 с.

8. Освіта для сталого майбутнього: екологічні, технологічні, економічні і соціокультурні питання: колективна монографія за матеріалами Всеукраїнської наукової конференції / за ред. В.П. Плаван, А.О. Касич, О.О. Бутенко. Київ: КНУТД, 2024. – 308 с.

9. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України: В 3 т. / За ред. акад. НАН України В.М. Гейця, акад. НАН України В.П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б.Є Квасюка. – К.: Фенікс, 2007. – Т. 1: Економіка знань – модернізаційний проект Україна. – 2007. – 544 с.; Т. 2: Інноваційно-технологічний розвиток економіки. – 2007. – 564 с.; Т. 3 Конкурентоспроможність української економіки. – 2007. – 556 с.